

Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

Veileder

Verne- og miljøkurs

Foto: Christopher Sebastian

Sammen for økt sjøsikkerhet i et rent miljø

NIS **NOR**

INNHOOLD

Verne- og miljøkurs	3
Sjøfartens arbeidsmiljølovgivning - de mest sentrale lover og forskrifter	4
Skipssikkerhetsloven.....	4
Forskrift 2005-01-01 nr 08 om: Arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip	6
Skipsarbeidsloven.....	7
Forslag til kursinnhold i verne- og miljøkurs	8
Tema 1: Valg av verneombud	8
Tema 2: Arbeidsmiljøutvalg (AMU).....	8
Tema 3: Verneombudet som ressurs og samarbeidspartner	9
Tema 4: Begrepet HMS	9
Tema 5: HMS-møter	10
Tema 6: Risikovurdering	10
Tema 7: Sikkerhetsstyring - ISM koden.....	11
Tema 8: Tilrettelegging, opplæring, informasjon og oppfølging av arbeidstakers helse	11
Tema 9: Personlig verneutstyr	12
Tema 10: Arbeidsutstyr	12
Tema 11: Særregler for vern av arbeidstakere	13
Tema 12: Vern ved særskilte arbeidsoperasjoner om bord på fiske- og fangstfartøy	13
Tema 13: Kjemikalier og biologiske faktorer.....	14
Tema 14: Vern mot mekaniske vibrasjoner	14
Tema 15: Vern mot støy	15
Tema 16: Ergonomi.....	15
Tema 17: Andre fysiske arbeidsmiljøfaktorer	16
Tema 18: Psykososialt arbeidsmiljø	16
Tema 19: Utmattelsestilstand (fatigue).....	16
Tema 20: Ulykkesforebyggende arbeid	17
Tema 21: Sjøfartsdirektoratets oppgave og rolle	17
Andre forskrifter som er aktuelle for HMS-arbeid om bord	18

Verne- og miljøkurs

Kravet til opplæring i verne- og miljøarbeid er nedfelt i forskrift 2005-01-01-8 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip (ASH) § 5-14.

Opplæringen skal:

- omfatte en innføring i hvordan verne- og miljøarbeidet skal drives,
- gi kunnskaper om ergonomi, støy, belysning, klima og trivselsskapende tiltak,
- gi kunnskaper om ulykkesvern, herunder forebyggende tiltak, bruk av personlig verneutstyr mv.,
- gi kunnskaper om risikovurdering av arbeidsoperasjoner som et grunnleggende ledd i det ulykkesforebyggende arbeidet,
- gi innføring og orientering om skipssikkerhetsloven, skipsarbeidsloven og forskrift om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse på skip,
- gi innføring om Sjøfartsdirektoratets oppbygging og rolle også i forhold til andre berørte myndigheter.

Foto: Haakon Nordvik

Opplæringens varighet

- Opplæringens varighet skal være minst 40 timer. Det kan avtales en kortere opplæring enn 40 timer dersom partene i felleskap er kommet fram til at det er forsvarlig ut fra en vurdering av problemenes karakter og omfang. Forhold som spiller inn her kan være graden av risikofylte arbeidsoperasjoner om bord, vedkommendes erfaring med og kjennskap til verne- og miljøarbeid.
- Opplæringen skal dokumenteres.
- Sjøfartsdirektoratet har ingen godkjenningsordning for kursarrangører, men det anbefales at man velger et kurs som er beregnet for sjøfolk.

Sjøfartens arbeidsmiljølovgivning - de mest sentrale lover og forskrifter

Skipssikkerhetsloven

Formål

- Loven skal trygge liv og helse, miljø og materielle verdier ved å legge til rette for god skipssikkerhet og sikkerhetsstyring, herunder hindre forurensning fra skip, sikre et godt arbeidsmiljø og trygge arbeidsforhold om bord på skip, samt et godt og tidsmessig tilsyn.
- Loven gjelder for norske skip uansett hvor de befinner seg og for utenlandske skip som befinner seg i Norges territorialfarvann, i Norges økonomiske sone og på norsk kontinentalsokkel.
- Rederiet har en overordnet plikt til å påse at byggingen og driften av skipet skjer i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av denne loven, og at skipsføreren og andre som har sitt arbeid om bord, etterlever regelverket.

Rederiets plikter står sentralt

- Skipssikkerhetsloven legger stor vekt på rederiets plikt til å sørge for at lovens krav oppfylles. I enkelte av lovens bestemmelser er imidlertid skipsføreren gitt en selvstendig plikt til å sørge for at lovens krav oppfylles, men rederiet har fortsatt ansvar for å påse at lovens krav oppfylles.
- Det følger av ssl § 20 første ledd at også andre som har sitt arbeid om bord har en plikt til å medvirke til at rederiet og skipsføreren kan oppfylle sine lovpålagte forpliktelser.
- Skipssikkerhetsloven tar også for seg Sjøfartsdirektoratets adgang og plikt til å føre tilsyn med norske skip, fatte forvaltningstiltak og administrative sanksjoner
- Det følger av ssl § 43 at det skal føres tilsyn med norske skip. Begrepet tilsyn omfatter alle former for kontroll som foretas for å bringe på det rene om krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt.
- Rederiet, skipsføreren og andre som har sitt arbeid om bord skal i henhold til ssl § 45 medvirke til tilsynet og skal blant annet gi alle opplysninger som er nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Tilsynsmyndigheten skal til enhver tid ha adgang til skipet og rederikontorer.

Tilsyn med skip

- Med hjemmel i ssl § 52 kan tilsynsmyndigheten forby et skip å forlate havn eller pålegge det å gå til havn eller fastsette andre nødvendige tiltak overfor skipet, om nødvendig med bruk av tvang såfremt:
  - skipet ikke oppfyller krav i lov eller forskrift til teknisk, operativ, personlig eller miljømessig sikkerhet, og manglene klart utgjør en fare for de interessene som vedkommende krav er satt for å beskytte,
  - rederiet eller noen i dets tjeneste hindrer tilsynsmyndigheten i å gå om bord i skipet for å foreta tilsyn eller ikke etterkommer påbud etter § 45, eller
  - skipet ikke har nødvendige sertifikater om bord.
- Tilsynet fastsetter krav for å oppnå den nødvendige sikkerheten og kontrollerer at rederiet etterkommer kravene. Dette gjøres gjennom inspeksjoner av skip, kontroll av dokumentasjon og ved gjennomgang av sikkerhetsstyringssystemer.
- Tilsynet vil dreies mer i retning av overordnet kontroll, med mindre grad av detaljkontroll fra tilsynsmyndighetens side, større grad av rederiets egenkontroll og med større fokus på sikkerhetsstyringssystem.
- Ansvar for til enhver tid å oppnå tilstrekkelig og nødvendig sikkerhet for å sikre liv og helse, miljø og materielle verdier ligger i første rekke på rederiet, og i annen rekke på skipsføreren og de som har sitt arbeid om bord.
- Dersom det avdekkes mangler ved skipet eller dets utrustning som klart utgjør en fare for de interessene som er beskyttet gjennom lovpålagte krav, er det tilsynsmyndighetens ansvar og plikt å nekte sertifikatutstedelse, eventuelt inndra sertifikatet.

Forskrift om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip

Formål

Forskriften skal medvirke til å sikre at arbeid og fritid om bord tilrettelegges og organiseres slik at sikkerheten og den fysiske og psykiske helsen til dem som har sitt arbeid om bord ivaretas i samsvar med den teknologiske og sosiale utviklingen i samfunnet.

Forskriften skal videre sikre at de som har sitt arbeid om bord sin sikkerhet og helse beskyttes mot farer som oppstår eller kan oppstå ved eksponering for kjemikalier og biologiske faktorer i arbeidsmiljøet.

Sjøens arbeidsmiljøforskrift

- Gir retningslinjer for arbeidsmiljø, sikkerhet og helse om bord på norskregistrerte skip og stiller krav til blant annet:
  - Risikovurdering
  - Tilrettelegging av arbeidet
  - Informasjon til og opplæring av arbeidstakere
  - Personlig verneutstyr
  - Kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr
  - Verneombud, hovedverneombud, arbeidsmiljøutvalg
- Forskriften beskriver både arbeidsgivers plikter til å sørge for at forskriftens krav følges, men beskriver også arbeidstakers plikt til å medvirke og arbeidstakers rett til å stanse farlig arbeid.
- Den tar for seg særregler for sikkerhets- og vernetiltak ved spesielt risikofylte arbeidsoperasjoner, blant annet:
  - Arbeid i høyden
  - Eksponering for kjemikalier, biologiske faktorer og kunstig optisk stråling
  - Mekaniske vibrasjoner
  - Bruk av høytrykksutstyr
  - Støy
  - Roterende utstyr
- Særregler for gravide og ammende
- Forbud mot bruk av asbest og visse giftige og helsefarlige stoffer
- Helseundersøkelse

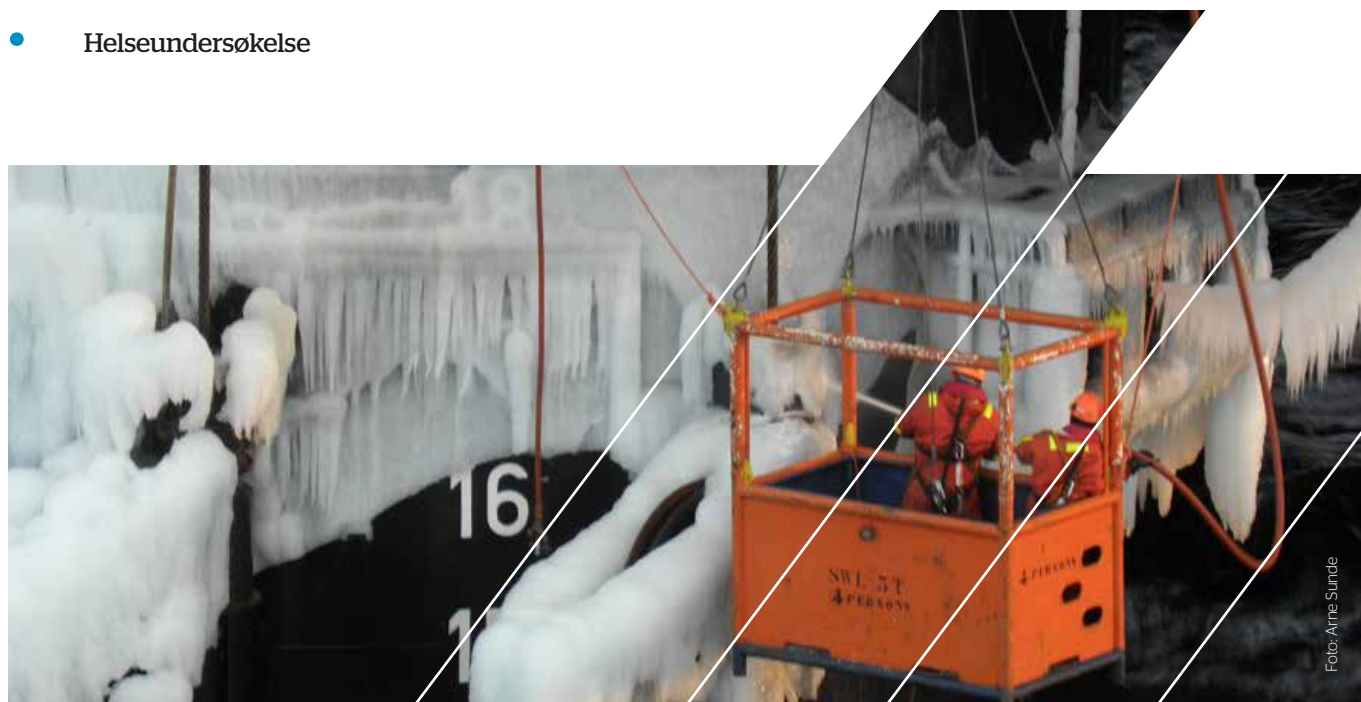

Foto: Arne Sunde

Lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven)

Lovens formål er å sikre trygge ansettelsesforhold og likebehandling i arbeidslivet til sjøs.

Loven tar for seg sjøfolkenes rettigheter i arbeidsforholdet når det gjelder:

- Ansettelse og arbeidsavtaler
- Prøvetid
- Midlertidig ansettelse
- Avskjed og fremgangsmåte ved avskjed
- Oppsigelsens form og oppsigelsesvern
- Vern mot usaklig oppsigelse
- Tvister
- Beregning og utbetaling av hyre
- Attest
- Rett til fri hjemreise
- Velferdspermisjon
- Graviditet og fødsel
- Omsorgsplikt ved sykdom og skade
- Vern mot diskriminering
- Sjøfolks rett til å gå i land i sin fritid
- Sjøfolks rett til å fremsette klage
- Arbeidsgivers plikt til informasjon og drøfting
- Rederiets garantiplikt

Forslag til kursinnhold i verne- og miljøkurs

Påfølgende temaer for kursinnhold i 40-timers verne- og miljøkurs er kun ment som en veiledning for kursholdere, og er ikke obligatoriske krav. For øvrig vises det til forskrift 2005-01-01-08 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip (ASH) § 5-14, som lister opp minimumsinholdet i denne type kurs.

Tema 1

Valg av verneombud (ASH forskriften § 5-1)

- Hvordan foregår valg av verneombud?
- Krav til antall verneombud
- Hvem kan velges til verneombud?
- Valg av verneombud dersom det drives «annen virksomhet om bord»
- Verneombudets funksjonstid
- Valg av hovedverneombud

Verneombudets rolle og oppgave

- Hva er ledelsens ansvar?
  - Plikt til å sette av tid til verne- og miljøarbeid
  - Rådføre, involvere, mv.
- Hva er verneombudets ansvar
  - Rett til å stanse farlig arbeid

Tema 2

Arbeidsmiljøutvalg (AMU)

- Når er det krav til AMU?
- Retningslinjer for sammensetning av AMU
- Valg av leder og sekretær

Arbeidsmiljøutvalgets oppgaver

- Krav til protokollføring
- Antall årlige møter
- Taushetsplikt
- Opplysningsplikt og årsrapport

Tema 3

Verneombudet som ressurs og samarbeidspartner

- Arbeidstakers medvirkningsplikt ASH § 6-1
- Arbeidsgivers tilretteleggingsplikt ASH § 5-13
- Vernerunder, kartlegging og oppfølging

Involvering av verneombud

- ved oppfølging av ulykkeshendelser, innkjøp av verneutstyr, risikovurdering, forslag til sikkerhetstiltak mv

Du finner brosjyre om verne- og miljøarbeid på www.yrkesfisker.no.

Tema 4

Begrepet HMS

- Hva ligger i begrepet?
- Systematisk HMS-arbeid: planlegging, organisering, utførelse og vedlikehold av helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet

Ansvar og ulike roller i HMS arbeidet

- Arbeidsgivers ansvar for HMS
  - ansvaret for HMS kan ikke delegeres
  - sørge for plikter (kartlegging, opplæring, kontroll, etterlevelse av lovkrav m.v.)
  - tilrettelegge for et sikkert og godt arbeidsmiljø og tid til å utøve systematisk HMS arbeid
- Arbeidstakers ansvar og plikter
  - medvirkningsplikt, følge interne og eksterne krav
  - varslingsplikt ved farlige forhold
  - avviksrapportering
  - rett til å stanse farlig arbeid
- Vernetjenesten
  - Er arbeidstakernes representant i spørsmål knyttet til helse, miljø og sikkerhet og skal være med å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.
- Bedriftshelsetjeneste
  - Bistår arbeidsgiver med HMS-oppgaver, eks. kartlegginger, målinger, deltar i sykefraværsoppfølging m.v.

Tema 5

HMS-møter

- Vernemøter for samtlige arbeidstakere og ledelse med aktuelle temaer som arbeidsmiljø, ergonomi, læring av ulykkeshendelser, arbeidsbelastning o.l.
- Mindre møtearena (eks. avdelingsmøter) der HMS er fast punkt på agendaen.
- AMU-møter (6 årlig)
- «Før-jobb-samtaler» / «tool box talks» (i tillegg til risikovurdering)

Tema 6

Risikovurdering (ASH kap. 2)

- Krav i ASH § 2-2. Hva innebærer dette?
- Metode
  - Kartlegging av farer
  - Vurdering: sannsynlighet x konsekvens
  - Forebyggende tiltak
  - Handlingsplaner
  - Medvirkning
- Spesielle risikoforhold ved eksempelvis maskiner, tekniske innretninger, kjemiske stoffer og arbeidsprosesser
- Praktisk oppgaveløsning i risikovurdering (eksempler hentet fra eget fartøy)

Benytt gjerne www.FiskRisk.no for demonstrasjon av metode og praktisk øvelse på risikovurdering. Selv om dette nettbaserte verktøyet er spesielt utviklet for fiskeflåten, kan det brukes som eksempel for alle typer fartøy og driftsmønster ved å legge inn egen-definerte arbeidsoppgaver.

Opprett en testbruker med et brukernavn og passord som alle kursdeltakerne kan logge

HIVOREDBI SKAL JEG BRUKE DETTE VERKTØYEET? | HIVORDAN KOMME I GANG? | DEFINISJONER

FiskRisk

Data som blir lagret i dette programmet vil ikke være synlig for andre men for ditt aktuelle fartøy eller rederi

Logg inn her

BRUKER NAVN

PASSORD

Glemt passord?

LOGG PÅ

Ny bruker?

Registrer deg her:

KJENNETEGNSKAP

FORTRETT

ANSVAR

Det er rederiet og skipsfører som har ansvar for å planlegge og gjennomføre risikovurderinger om bord.

(J. forskrift om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse, § 2-2)

GJENNOMFØRING

Besetningen som utfører arbeidsoppgavene har ofte den beste forståelsen av hva som kan føre til farlige situasjoner, og er de som gjerne har de beste løsningene på hvordan en kan unngå uønskede hendelser. Derfor bør alltid de involverte i arbeidsoperasjonen, sammen med evt. valgt vernaombud, delta i risikovurderinger som utføres om bord

RISIKOVURDERING

SIKKERHETSSTYRINGSSYSTEM

YRKESSKISME

FISKERNES EGEN PORTAL
www.yrkesfiske.no

Sjefarbedirektoratet, Yrkestester – IF 52 74 50 00 – Sinesdamsundet 50A, Haugesund

Kontakt oss for folketilinger eller spørsmål

Tema 7

Sikkerhetsstyring - ISM-koden

- Hva er de viktigste elementene i et sikkerhetsstyringssystem?
- Risikovurdering
- Vedlikeholdssystem
- Avvikssystem
- Planer, prosedyrer for operasjoner om bord
- Beredskap
- Opplæringsplaner
- Organisasjon, arbeidsinstrukser, stillingsbeskrivelser, kommunikasjonslinjer

ISPS koden

- Security og kontroll i havner

Tema 8

Tilrettelegging, opplæring, informasjon og oppfølging av arbeidstakers helse (kap. 2)

- § 2-3 Tilrettelegging og organisering av arbeidet
- § 2-4 Konsultasjon av arbeidstakerne
- § 2-5 Informasjon til arbeidstakerne

Opplæring av arbeidstakerne § 2-6

- Arbeidstaker skal få nødvendig opplæring:
  - for å kunne utføre sitt arbeid på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte,
  - før det gis adgang til områder med alvorlig eller særskilt risiko,
  - ved innføring av ny teknologi.

Opplæringen skal gjentas regelmessig og ved endret eller ny risiko

Helsekontroll/helse

- Det skal føres fortløpende kontroll med arbeidstakerens helse når det er fare for at det kan utvikles helseskader på lang sikt.

Tema 9

Personlig verneutstyr (kap. 3)

- ASH § 3-3 Krav til personlig verneutstyr
- forskrifter om konstruksjon, utforming og produksjon av personlig verneutstyr,
- CE-merking

Verneutstyr skal brukes når det ikke lar seg gjøre å unngå eller begrense risikoen i tilstrekkelig grad ved felles vernetiltak av teknisk art eller ved tiltak, metoder eller prosedyrer knyttet til organiseringen av arbeidet.

ASH § 3-5 Informasjon og opplæring

Rutiner for vedlikehold, reparasjon og utskifting av verneutstyr.

ASH § 3-3(8):

- For å utføre arbeidsoppgaver som krever særskilt sikkerhetsutstyr, skal det om bord i ethvert fartøy i tillegg til det utstyr som er påbudt i øvrige forskrifter, være om bord et tilstrekkelig omfang av følgende utstyr:
  - Sikkerhetsbelter og sikkerhetsseiler.
  - Hjelmer, tetsittende briller, ansiktsskjermer og hørselsvern.
  - Kjeledresser, oljeklær, hansker med lang mansjett og arbeidsflyteveste.
  - Vernefottøy, trykkluftapparater og filtermasker.

Tema 10

Arbeidsutstyr (ASH kap. 4)

- § 4-1 Bestemmelser om arbeidsutstyr
- § 4-4 Kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyret
- § 4-5 Arbeidsutstyr som medfører særlig fare
- § 4-6 Informasjon til arbeidstakerne
- § 4-7 Opplæring av arbeidstakerne

Foto: Bjarne Skogvik

Tema 11

Særregler for vern av arbeidstakere

- Kapittel 8: Særregler for arbeidstaker som er gravid, nylig har født og ammer
- § 8-4 Særskilt risikovurdering
- § 8-5 Tilrettelegging og organisering av arbeidet
- § 8-6 Gravides rett til permisjon

Kapittel 9: Særregler for sikkerhets- og vernetiltak

- § 9-1 Bruk av sikkerhets- og verneutstyr ved særskilte arbeidsoperasjoner
- § 9-2 Sikkerhetstiltak ved bruk av høytrykksutstyr, malersprøyter, sandblåsningsutstyr, spylearrangement m.m
- § 9-3 Sikring av maskineri m.m.
- § 9-4 Arbeid i høyden

Særlig oppfølging av unge arbeidstakere

(forskrift 25. april 2002 nr. 423 om arbeid og utplassering av ungdom på norske skip)

Tema 12

Vern ved særskilte arbeidsoperasjoner om bord på fiske- og fangstfartøy (ASH § 9-5)

- Arbeid på dekk
- Fortøyning, lasting og lossing, bruk av kraftblokkarrangement, arbeid på tråldekk og lasterom, maskinrom
- Varselskilt på de steder hvor det er forbundet med spesiell fare å oppholde seg
- Overtreksregntøy med iøynefallende farge
- Pålitelig kommunikasjonssystem mellom styrehus og arbeidsdekk om bord på fartøy med største lengde på 15 meter og over
- Manøveranordning for vinsj, notrull, tørketrommel, kraftblokk og andre løfte- og/eller heisinnretninger
- Overvåkning fra manøverplass til hiv og til løfte- og heisinnretning
- Nødstoppanordninger for innhalingsutstyr for fiskeredskaper
- Viktige prinsipper ved plassering av nødstopper

Du finner brosjyre om sikkerhet på fiskefartøy på www.yrkesfisker.no.

Tema 13

Kjemikalier og biologiske faktorer

- Forbud mot bruk av asbest om bord i fartøy. Asbestsanering
- Krav til risikovurdering av eksponering for kjemikalier om bord
- Gasser og støv, vernetiltak og verneutstyr
- Helsefarer ved eksponering

Helseundersøkelse, ASH § 11-7

- ASH § 11-9 Register over arbeidstakere som er eksponert for kjemikalier og biologiske faktorer

Opplæring og informasjon, ASH § 11-11

- ASH § 12-1 Stoffkartotek
- ASH § 12-2/12-3 Merking og emballasje

Tiltak

- ASH § 12-6 Tiltak ved overskridelse av grenseverdi og administrativ norm for forurensning
- § 12-7 Særlige tiltak ved arbeid med kreftfremkallende kjemikalier
- § 12-8 Særlige tiltak ved arbeid med sandblåsing
- § 12-9 Særlige tiltak i forbindelse med brann- og eksplosjonsfarlige kjemikalier og ustabile kjemikalier
- § 12-10 Journal
- § 12-11 Omplussing

Tema 14

Vern mot mekaniske vibrasjoner (ASH kap. 14)

- Konsekvenser ved eksponering
- § 14-6 Risikovurdering
- § 14-7 Måling av vibrasjoner
- § 14-8 Tiltak ved overskridelse av tiltaksverdiene
- § 14-9 Tiltak ved overskridelse av grenseverdiene
- § 14-10 Helseundersøkelse
- § 14-12 Omplussing
- § 14-13 Informasjon og opplæring

Tema 15

Vern mot støy (ASH kap. 15)

- Hva er støy?
- Når er støy helsefarlig?
- § 15-6 Risikovurdering
- Konsekvenser av støypåvirkning

Grenseverdier for støy ASH § 15-8

- § 15-9 Måling av støy

Tiltak

- § 15-10 Tiltak ved overskridelse av tiltaksverdiene
- § 15-11 Tiltak ved overskridelse av grenseverdiene
- § 15-12 Kommunikasjon mellom hovedmaskineri og bro
- § 15-13 Skilting
- § 15-14 Bruk av hørselsvern
- § 15-15 Helseovervåking og helseundersøkelse
- § 15-17 Omplussing
- § 15-18 Informasjon og opplæring

Husk at samlet risiko for helseskade og ulykker øker dersom arbeidstakeren utsettes for flere helseskadelige påvirkninger samtidig!

Tema 16

Ergonomi

- Lokaliteter, ergonomisk tilpasning
- Arbeidsstilling og tiltak for forbedring
- Lette ensformig arbeid og gjentakelsesarbeid
- Belastningslidelser, manuelle løfteteknikker
- Inneklima
- Belysning
- Tekniske hjelpemidler

Du finner brosjyre om ergonomi, støy og vibrasjoner på www.sdir.no.

Tema 17

Andre fysiske arbeidsmiljøfaktorer

- Arbeid i ulikt klima
- Elektrisk utstyr og anlegg
- Arbeid i høyden
- Teknisk utstyr
- Kjøretøyer
- Kraner og løfteutstyr
- Brannvern

Foto: Arvid Opdahl

Tema 18

Psykososialt arbeidsmiljø

- Trivsel og gode arbeidsmiljøtiltak, velferdstilbud og fritid om bord
- Sykefraværsarbeid, årsaker til sykdom og forebyggende sykefraværsarbeid
- Konflikthåndtering
- Rusproblematikk (AKAN)
- Mobbing og trakassering
- Hviletid
- Stress

Tema 19

Utmattelsestilstand (fatigue)

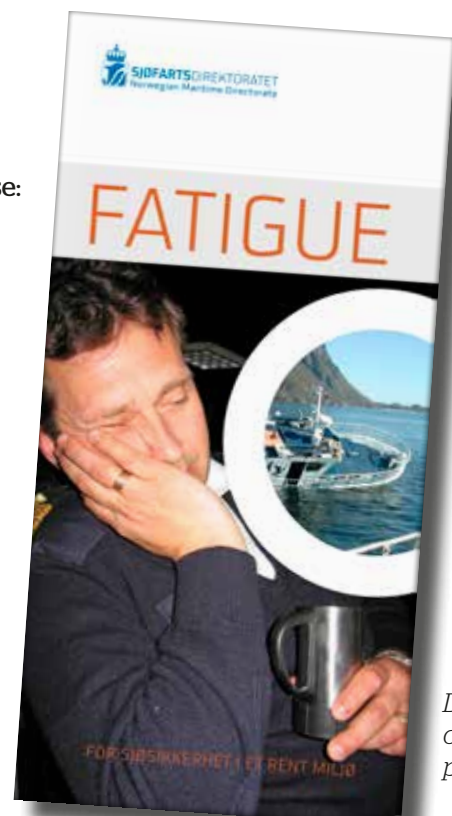
- Ulike faktorer som enkeltvis eller samlet kan føre til utmattelse:
- Langvarig underskudd på søvn/dårlig søvnkvalitet
- Skiftarbeid
- Sjøgang
- Støy/vibrasjoner
- Monotont arbeid (kjedsomhet) m.m.

Tiltak for å redusere risiko for ulykker på grunn av fatigue

For eksempel:

- Riktig og nok bemanning
- Overholde hviletidsbestemmelser
- Skiftordning som sikrer nok hvile

Hvordan jobbe for at menneskets kapasitet blir en ressurs og ikke en begrensning?

Du finner brosjyre om fatigue på www.sdir.no.

- Minimum to på bro, utkikk + fører

Tema 20

Ulykkesforebyggende arbeid

- Ulykkesrapportering internt og til myndigheter.
- Praktiske øvelser
- Gjennomgang av eget arbeid, spørsmål og diskusjon
- Eksempler på ulykkeshendelser
- Eksempler på forebyggende tiltak

Du finner veileder for ulykkesrapportering på www.sdir.no.

Tema 21

Sjøfartsdirektoratets oppgave og rolle

- Sjøfartsdirektoratet veileder i regelverket om verneombudets oppgaver og rolle.
- I tillegg kan Sjøfartsdirektoratet gjøre saksbehandling og føre tilsyn med at lovens bestemmelser på dette området overholdes.

Aktuelt regelverk:

- Lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven).
- Lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven)
- Forskrift 25. april 2002 nr. 423 om arbeid og utplassering av ungdom på norske skip
- Forskrift 1. januar 2005 nr. 8 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip .

Se presentasjon av Sjøfartsdirektoratet og strategiplan på www.sdir.no.

- Forskrift 27. juni 2008 nr. 744 om melde- og rapporteringsplikt ved sjøulykker og andre hendelser til sjøs

Andre forskrifter som er aktuelle for HMS-arbeid om bord

(listen er ikke uttømmende)

- Forskrift 26. juni 2007 nr. 705 om arbeids- og hviletid på norske passasjer og lasteskip mv
- Forskrift 25. juni 2003 nr. 787 om arbeids- og hviletid på fiske- og fangstfartøy
- Forskrift 16. juni 1983 nr. 1122 om hindring av forurensning fra skip
- Forskrift 17. juni 1986 nr. 1296 om sikringstiltak mot brann på skip som ikke omfattes av sjøsikkerhetskonvensjonen (SOLAS-74)
- Forskrift 22. juni 1990 nr. 536 om sikringstiltak mot brann på skip som omfattes av Sjøsikkerhetskonvensjonen (SOLAS-74)
- Forskrift 04. september 1987 nr. 743 om sikringstiltak mot brann på fiske- og fangstfartøy
- Forskrift 15. september 1992 nr. 707 om innredning og om forpleiningstjenesten på skip
- Forskrift 29. desember 1998 nr. 1455 om skipsutstyr
- Forskrift 14. mars 2008 nr. 306 om sikkerhetsstyringssystem på norske skip og flyttbare innretninger
- Forskrift 25. april 2002 nr. 422 om sveising, sveiseutstyr, varmt arbeid og oppbevaring av gassflasker på skip
- Forskrift 11. oktober 2004 nr. 1341 om redningsredskaper på passasjerskip
- Forskrift 22. desember 2011 nr. 1523 om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk
- Forskrift 22. november 2013 nr. 1404 om fiske- og fangstfartøy under 15 meter største lengde